

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum

2020-09-21

Dnr (anges vid skriftväxling)

511-8289-2019

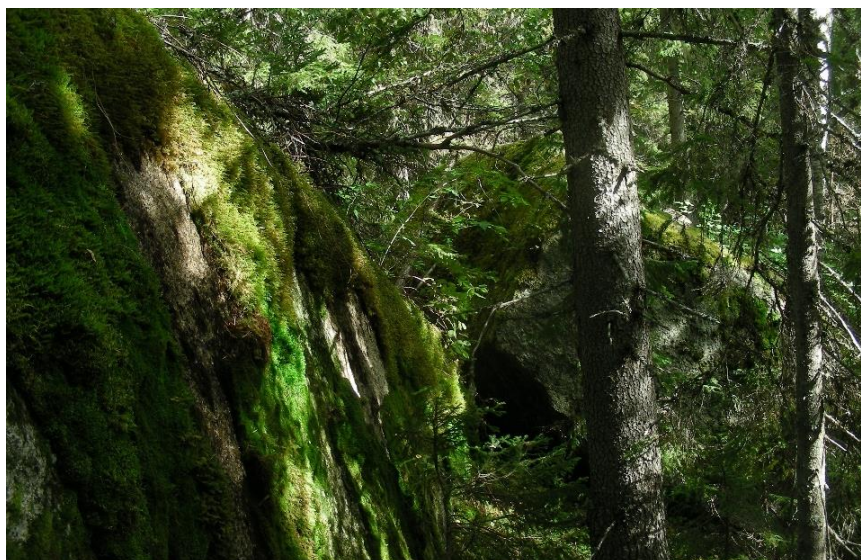
Dossier

NVR2049978

Beslut för bildande av naturreservatet Sprötberget

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Sprötberget
NVR-id: 2049978
Natura 2000: Sprötberget Bodberget
SE0720441
Kommun: Strömsund
Län: Jämtland
Väggkarta: 157 Dorotea
Lägesbeskrivning: 3 kilometer söder om byn Hällvattnet och cirka 25 kilometer nordost om Strömsund
Centrumkoordinater: N: 7093288 E: 549025 (SWEREF99 TM)
Fastigheter: Del av Hällvattnet 2:19 samt Hällvattnet S:3
Ägare: Sveaskog Förvaltnings AB samt enskilda markägare
Förvaltare: Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal: 315,7 hektar, varav 304 hektar produktiv skogsmark

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	3
Beskrivning av området	4
Föreskrifter	5
Undantag från föreskrifterna	7
Skötselplan.....	8
Redogörelse för ärendet	8
Ärendets beredning	8
Synpunkter på förslaget till beslut	9
Länsstyrelsens bedömning	9
Naturvärdesinventeringar.....	10
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	11
Konsekvensutredning	11
Upplysningar	12
Bilagor.....	13

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Sprötberget**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets grandominerade barnaturskog och lövträdsrika skog med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet är samtidigt att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, som ska bevaras enligt Art- och habitatdirektivet.

Syftet nås genom att delar av den grandominerade barnaturskogen med dess flora och fauna får utvecklas fritt. Syftet nås även genom att naturvärden kopplade till gamla lövträd, lövträdsungskog samt tallar gynnas genom delvis avveckling av gran, luckhuggning eller naturvårdsbränning. All contortatall tas bort.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Grandominerad barnaturskog präglad av intern beståndsdynamik, inklusive kontinuitet av gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.
- Olika successionsstadier av lövträd och lövträdsrik skog samt död lövträdsved i olika nedbrytningsstadier.
- Naturskogsområdets blandning av trädslag, strukturer och variabla livsmiljöer vilket gynnar en mångfald av arter inom

artgrupperna lavar, mossor, svampar, insekter och hålhäckande fåglar.

- Områdets delvisa Natura 2000 status med:
 - naturtypen västlig taiga (9010),
 - arten skogsrör (1948).

Beskrivning av området

Naturreseptatet Sprötberget är beläget i Strömsunds kommun, omkring 25 kilometer nordost om Strömsund och tre kilometer söder om byn Hällvattnet. Området är cirka 316 hektar stort och höjden över havet varierar från 250 meter vid Rackonbäckens utflöde från naturreseptatet i söder till 405 meter över havet på Bodbergets och Sprötbergets högsta punkter. Berggrunden består i huvudsak av granit och jordarterna utgörs av morän samt små inslag av torv. Berg i dagen förekommer i en del branter och på flera ställen finns samlingar av block.

Naturreseptatet utgörs av ett topografiskt och hydrologiskt varierat skogbevuxet område med några få inslag av små öppna kärr. Bergstopparna är nästan helt täckta av gran (*Picea abies*) medan de näringsrika sluttningarna är täckta av grandominerad barrblandskog med inslag av lövbränna. Lövbrännan består främst av asp (*Populus tremula*) och björk (*Betula* sp.) men en hel del inslag av sälg (*Salix caprea*) och tall (*Pinus sylvestris*) förekommer också. Beståndsåldrarna är i allmänhet mellan 110 och 170 år men enstaka träd och trädgrupper av högre ålder finns i området. Skogen är överlag präglad av intern beståndsdynamik, där gamla träd dör och faller och nya växer upp, och i hela naturreseptatet finns i varierad mängd inslag av torrträd och liggande död ved. Bitvis fins en del spår efter brand men förekomsten av avverkningstubbar och bristen på riktigt gamla träd och bränd död ved tyder på att området rensats efter brand samt dimensionsavverkats vid något tillfälle.

I den fuktigare dalgången mellan Bodberget och Sprötberget, där Rackonbäcken rinner i ett naturligt flöde mot sydost, växer till vissa delar äldre grandominerad barrblandskog och till vissa delar lövträdsungskog som växt upp efter avverkning. Ungskogen har endast varit lindrigt utsatt för viltbete och har nu nått betesfri höjd. De lövträd som dominerar i ungsbogen är björk och asp men även en hel del sälg, rönn (*Sorbus aucuparia*) och gråal (*Alnus incana*) förekommer. I ungsbogen finns även yngre talar och granar samt inslag av planterad contortatall (*Pinus contorta*).

27 rödlistade arter har tills nu hittats inom naturreservatet. Bland dessa är Lunglav (*Lobaria pulmonaria*) vanligt förekommande och växer förutom på asp och sälg även på björk, gran, stenblock och bergsbranter. På moss-och lavbevuxna lodytor i fuktiga och skuggiga miljöer växer även den starkt hotade trådbrosklaven (*Ramalina thrausta*).

En mer omfattande beskrivning finns i skötselplanen, bilaga 4. Artförteckning finns i bilaga 5.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro eller spång,
2. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
3. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
4. anordna upplag, utföra fyllning eller tippa jordmassor, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
5. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
6. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
7. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
8. införa för området främmande växt- eller djurart,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,

Länsstyrelsen
Jämtlands län

10. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark.
Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:
11. riva bäverdammar eller bäverhyddor.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisning,
2. uppsättning och underhåll av informationstavla vid plats som markeras på karta, bilaga 1,
3. borttagning och bortforsling av främmande arter, till exempel contortatall, genom mekaniska metoder i hela naturreservatet,
4. skötsel av naturvärden knutna till äldre lövträd och tall i område markerat på karta, bilaga 1, genom utglesning av trädskiktet via avveckling av granar,
5. skötsel av naturvärden knutna till lövträdsrik skog i områden markerat på karta, bilaga 1, genom fällning av granar samt naturvårdande röjning av ungskog,
6. naturvårdsbränning med nödvändiga åtgärder såsom trädfällning och anläggande av mineraljordsträngar för brandavgränsning, transport av bränningsutrustning med motorfordon och liknande, i områden markerade på karta bilaga 1,
7. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. plocka och samla in arter av olika slag, med undantag av bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,

Länsstyrelsen
Jämtlands län

3. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,
4. elda, annat än med medhavd ved,
5. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

6. genomföra vetenskapliga undersökningar som innefattar insamling av arter eller har annan påverkan på naturmiljön.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan skall inte utgöra hinder för:

- a) länsstyrelsepersonal att i tjänsteärendet framföra motordrivet fordon,
- b) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs, inklusive att framföra motordrivet fordon, för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- c) att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel enligt undantag i terrängkörningsföreskriften (1978:594),
- d) att framföra motordrivet fordon i räddningstjänst, vid sjukfall samt vid polisiära ärenden,
- e) att framföra motordrivet fordon vid efterbevakning efter brand,
- f) fiske enligt fiskeförvaltande organisations regler,
- g) jakt enligt jaktlag (1987:259),
- h) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt,
- i) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med lättare terränggående motorfordon (<450kg),
- j) naturvårdande åtgärder av öppna mossor och kärr, enligt fastställd bevarandeplan för Natura 2000-området, i områden markerade på karta bilaga 1,
- k) röjning av befintliga stigar, markerade på karta bilaga 1, där ungträd får tas bort (äldre uppväxta träd får ej fällas), fallna träd över stig får flyttas till sidan av stigen eller kapas där stigen korsas,
- l) normalt underhåll av vägar, markerade karta, bilaga 1, innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 3.

Om tillstånd från Länsstyrelsen tillstyrks skall A och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

Länsstyrelsen
Jämtlands län

- m) uppförande av jakttorn på ny plats,
- n) rensa diken,
- o) röjning av buskar och mindre träd i anslutning till jaktpass i syfte att upprätthålla befintliga siktgator i skog,
- p) skötsel av kulturlämning.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

Under 2003 utfördes inventeringar av Länsstyrelsen i Jämtlands län i uppdrag att utföra en naturvärdesbedömning av statligt ägda natur- och urskogar, SNUS-uppdraget, vilket bland annat resulterade i utpekandet av Sprötberget Bodberget med objekt ID 2721 på Sveaskogs mark.

2004-2005 föreslog Länsstyrelsen att en del av området för naturreservatet Sprötberget skulle ingå i EU:s Natura 2000-nätverk, (Sprötberget Bodberget, SE0720441; 148,2 hektar). I Natura 2000-området var även en större samfällighet inkluderad, utöver mark ägd av Sveaskog. 2005 godkände EU-kommissionen Sprötberget Bodberget som en del av unionens Natura 2000-nätverk enligt Art- och habitatdirektivet. Den samfällt ägda marken, tillsammans med Sveaskogs mark, inkluderades sedan även i Länsstyrelsens förslag till naturreservat.

Under 2008 träffades en överenskommelse mellan Sveaskog och Naturvårdsverket med syfte att ge särskilt värdefulla naturskogsområden ett långsiktigt skydd. Utpekade områden kunde inrättas som naturreservat utan krav på ekonomisk ersättning från Sveaskogs sida. Sveaskog kvarstår i detta fall som markägare.

Lantmäteriet påbörjade uppdraget att mäta in områdets gränser år 2008. Efter avvägningar mellan flera olika gränsalternativ beslutade Länsstyrelsen 2010 att gå vidare med nuvarande avgränsning och kort därefter godkände Naturvårdsverket naturreservatsförslaget. Samma år utförde Lantmäteriet en

Länsstyrelsen
Jämtlands län

fastighetsutredning för den ingående samfälligheten och därefter kunde Länsstyrelsen kontakta berörda delägare och informera om planerna att bilda naturreservat. Lantmäteriet har genomfört en fastighetsbestämning och inmätningsuppdraget färdigställas 2015.

Uppdragen att utföra en värdering av den ingående samfälligheten samt att sköta förhandling med berörda delägare har utförts av oberoende auktoriserade konsultfirmor. Värderingar och förhandlingar slutfördes 2014 då alla överenskommelser om inträngsersättning var klara.

Under 2020 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Totalt inkom det fem yttranden till Länsstyrelsen, varav inget med synpunkter.

Länsstyrelsens bedömning

Sprötberget naturreservat är variationsrikt med olika skogstyper i olika åldrar, vilket säkerställer en lång kontinuitet av olika trädslag och värdefulla strukturer i form av gamla träd samt död ved i olika nedbrytningsstadier. Delar av naturreservatets äldre skog är tydligt påverkat av tidigare bränder. I dessa delar finns tydliga spår efter avverkning av tall, som troligen skett direkt efter en brand, men även en naturligt uppkommen asprik blandskog men höga naturvärden. En hel del lövträdsungskog har inkluderats i naturreservatet och därigenom har de naturvärden som är knutna till lövträden goda förutsättningar att bevaras och utvecklas under lång tid. Naturreservatets terrängformer ger förutsättningar för rikligt med näringsrikt, rörligt markvatten medan bäckarna som rinner i dalgången skapar fuktiga miljöer. Sammantaget så bedöms området ha mycket höga naturvärden vilka främst är knutna till det rörliga markvattnet, gamla granar, den stora andelen äldre lövträd, i synnerhet asp, samt höga fuktiga lodytor och stora mossbeklädda block. Överlag så ger naturreservatets förhållanden ett bra underlag för ett brett spektrum av arter och goda förutsättningar för fortsatt biologisk mångfald.

Sprötbergets naturreservat ligger i även i ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden för barrskog och med

Länsstyrelsen
Jämtlands län

skogstyper som barrskog med stor lövträdsandel samt granskog. Området innehåller även medelålders till sena lövsuccessioner på frisk mark i boreal zon vilket är en underrepresenterad skogstyp både nationellt och i länet. Områden med särskilt höga ekologiska bevarandevärden samt områden med medelålders till sena lövsuccessioner är prioriterade för formellt skydd enligt "*Nationell strategi för formellt skydd av skog*". Därtill är nästan hälften av naturreservatet, 148,2 hektar, utpekade att ingå i Natura 2000, (Sprötberget Bodberget, SE0720441), EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska enligt 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd, med stöd av miljöbalken, vara generellt prioriterade för formellt skydd.

För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. Länsstyrelsen bedömer därför att bildande av naturreservat är det bästa alternativet för att på lång sikt bevara och utveckla områdets höga naturvärden, vilket motiverar Länsstyrelsens beslut att bilda naturreservat.

Länsstyrelsen bedömer att naturvärden knutna till grandominerad skog bäst bevaras och främjas genom att skogen får utvecklas fritt. Länsstyrelsen bedömer samtidigt att den biologiska mångfalden gynnas av att naturvärden knutna till lövbrännor, äldre lövträd och tallar främjas genom småskalig avveckling av granar inom vissa delar av naturreservatet. Vidare bedömer Länsstyrelsen att den lövträdsrika ungskogen utvecklas bäst genom avveckling av gran och contortatall samt naturvårdande luckhuggning/röjning. Länsstyrelsen bedömer även att framtida naturvårdsbränning i delar av naturreservatet kan vara gynnsamt för den biologiska mångfalden. Vid bränning gynnas lövträdsföryngring och tallar friställs vilket leder till att naturvärden knutna till grova tallar, brandskadad tall samt brandskadad död ved får möjlighet att utvecklas.

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

Förutom av Länsstyrelsen har området inventerats av Sveaskog. Sveaskog har angett att vissa delar av naturreservatet håller nyckelbiotopskvalitet.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Delar av naturreservatet Sprötberget är Natura 2000-område, Sprötberget Bodberget (SE0720441), av riksintresse (enligt 4 kap. 1 § miljöbalken). Området är därmed utpekade att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden enligt Art- och habitatdirektivet (SCI-område). I Natura 2000-området ingår naturtyperna västlig taiga (9010) och öppna mossar och kärr (7140). Länsstyrelsen bedömer att bildande av naturreservatet Sprötberget går mycket bra ihop med riksintresset för Natura 2000. Området berörs inte av andra riksintressen.

Gällande översiktsplan i Strömsunds kommun, antagen 2014, pekar ut delar av området som Natura 2000-område. *”Tillägg till Strömsunds kommuns översiktsplan – Vindkraft”* från 2019 anger att ingen vindkraft bör byggas inom områden som har angivits vara av riksintresse för naturvård.

Länsstyrelsen bedömer därmed att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnad landshövding Susanna Löfgren. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även chef för djur- och miljöenheten Marina Wallén Mattsson, chef för naturskydd och förvaltning Per Sander samt handläggare Maria Gylle, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Susanna Löfgren

Maria Gylle

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Östersundsposten och Länstidningen. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken,

Länsstyrelsen
Jämtlands län

- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,
- för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken.

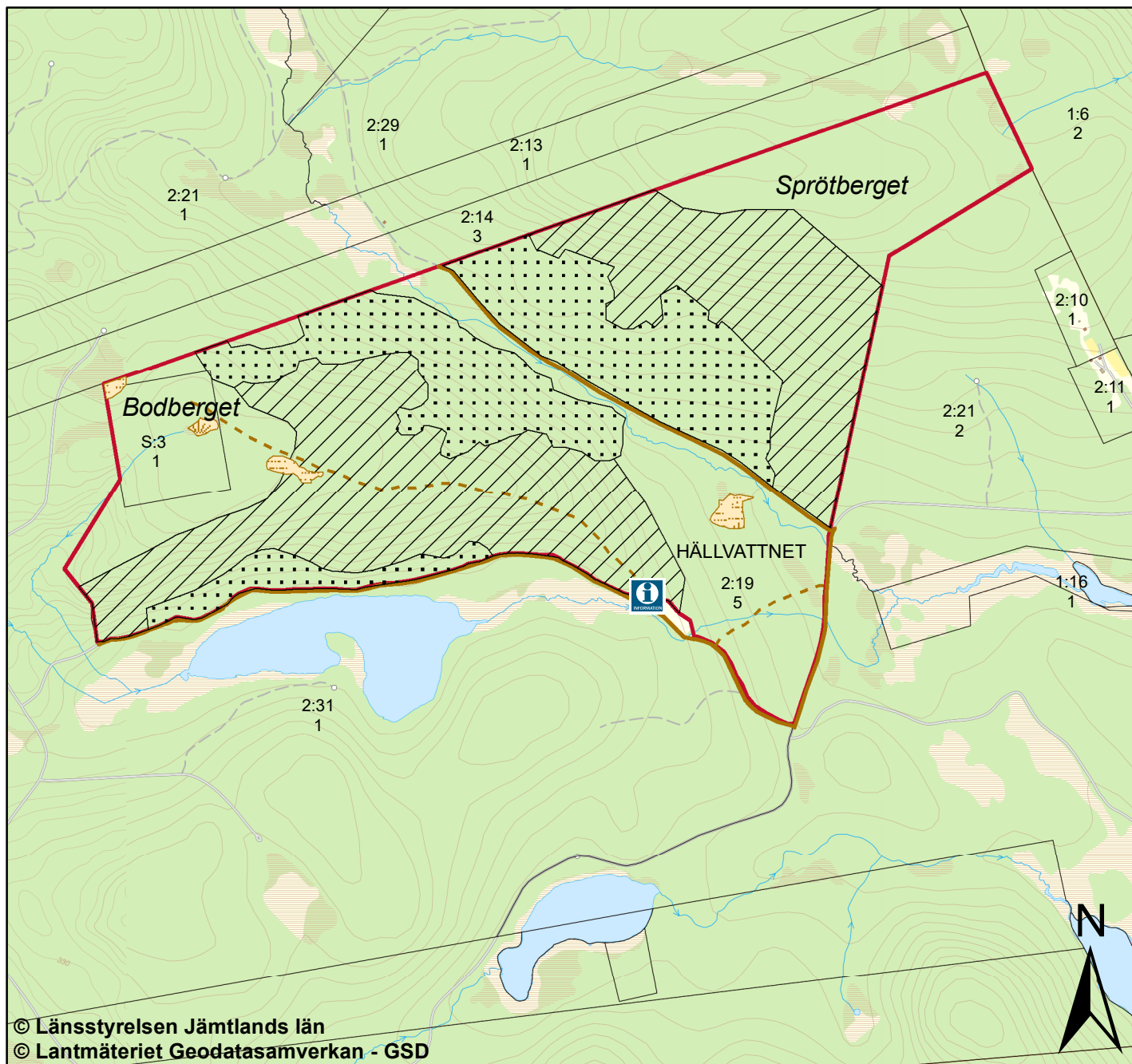
Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Underhåll av väg
4. Skötselplan
- 4a. Skötselplankarta
5. Artförteckning

Naturreservatet Sprötberget

Beslutskarta

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Gräns för naturreseptatet Sprötberget
- Informationstavla som omfattas av föreskrift B2
- Område som omfattas av föreskrift B4, B5 och B6
- Område som omfattas av föreskrift B4 och B6
- Område som omfattas av undantag j) från föreskrifter
- Stig som omfattas av undantag k) från föreskrifter
- Väg som omfattas av undantag l) från föreskrifter

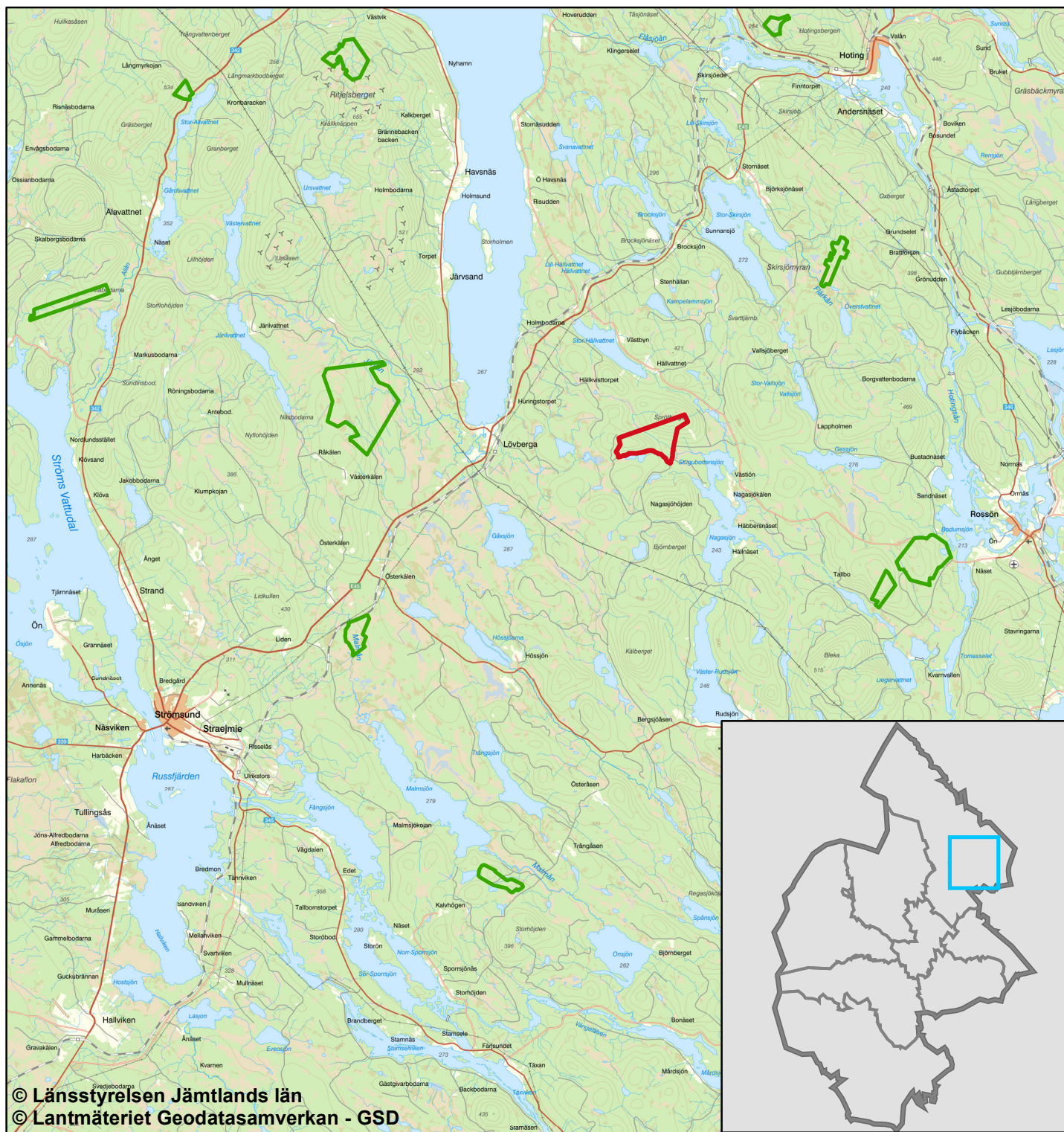
0 500 1 000 m

Skala 1:20 000

Höjdkurvor 5 m intervall.

Naturreservatet Sprötberget Översiktskarta

Naturreservatet Sprötberget

Övriga naturreservat

0

20 km

Skala 1:250 000

N

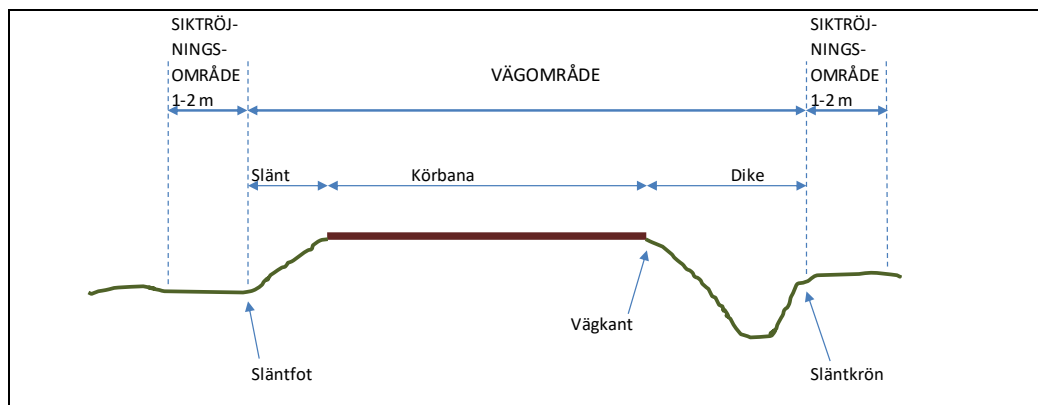
Bilaga 3

Underhåll av väg

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

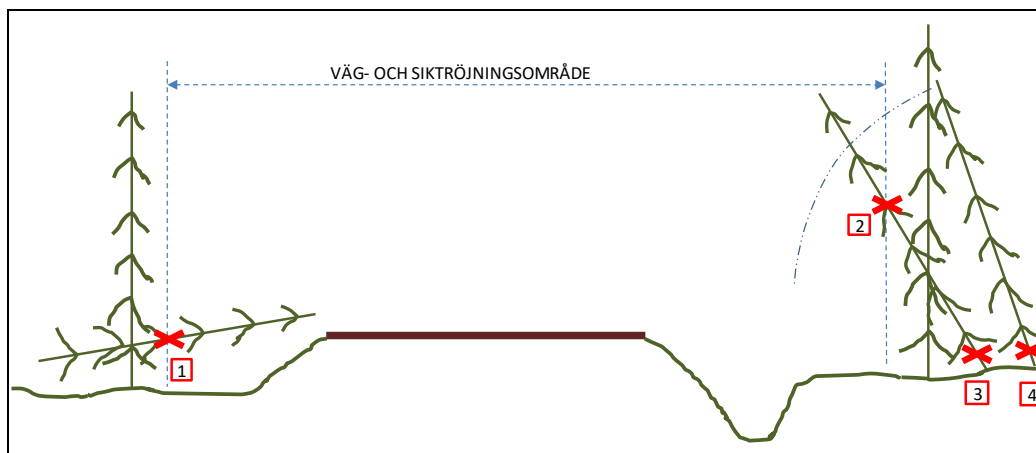
Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kanträd med mera, i enlighet med nedanstående principskiss.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, skall kvarlämnas i terrängen. Dock alltid utanför gräns till det så kallade siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, skall väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.

Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, bör Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

Skötselplan för naturreservatet Sprötberget

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning.....	2
Prioriterade bevarandevärden	5
Natura 2000.....	5
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP).....	6
PLANDEL.....	7
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	7
Skötselområde A – Grandominerad barrblandskog präglad av intern beståndsdynamik (114 hektar)	7
Skötselområde B – Gammal lövbränna i grandominerad barrblandskog (125 hektar)	9
Skötselområde C – Lövträdsungskog med en del inslag av contortatall (77 hektar)	11
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	13
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	13
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	13
Övriga uppgifter.....	14
Samråd med rennäringsnämnden	14
Bränningsplan.....	14
Uppföljning	14
Tillsyn.....	15
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	15
Källförteckning	15

Länsstyrelsen
Jämtlands län

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets grandominerade barrnaturskog och lövträdsrika skog med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet är samtidigt att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, som ska bevaras enligt Art- och habitatdirektivet.

Syftet nås genom att delar av den grandominerade barrnaturskogen med dess flora och fauna får utvecklas fritt. Syftet nås även genom att naturvärden kopplade till gamla lövträd, lövträdsungskog samt tallar gynnas genom delvis avveckling av gran, luckhuggning eller naturvårdsbränning. All contortatall tas bort.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Sprötberget
Län	Jämtland
Kommun	Strömsund
Fastigheter	Del av Hällvattnet 2:19 samt Hällvattnet s:3
Markägare	Sveaskog samt enskilda markägare
Areal	315,7 hektar, varav 304 hektar produktiv skogsmark
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Sprötberget Bodberget SE0720441

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet Sprötberget är beläget i Strömsunds kommun, omkring 25 kilometer nordost om Strömsund och tre kilometer söder om byn Hällvattnet. Området är cirka 316 hektar och utgörs framför allt av gammal lövbränna och grandominerad barrblandskog. Naturreservatet är kuperat (figur 1) och höjden över havet varierar från 250 meter vid Rackonbäckens utflöde från naturreservatet i söder till 405 meter över havet på Bodbergets och Sprötbergets högsta punkter.

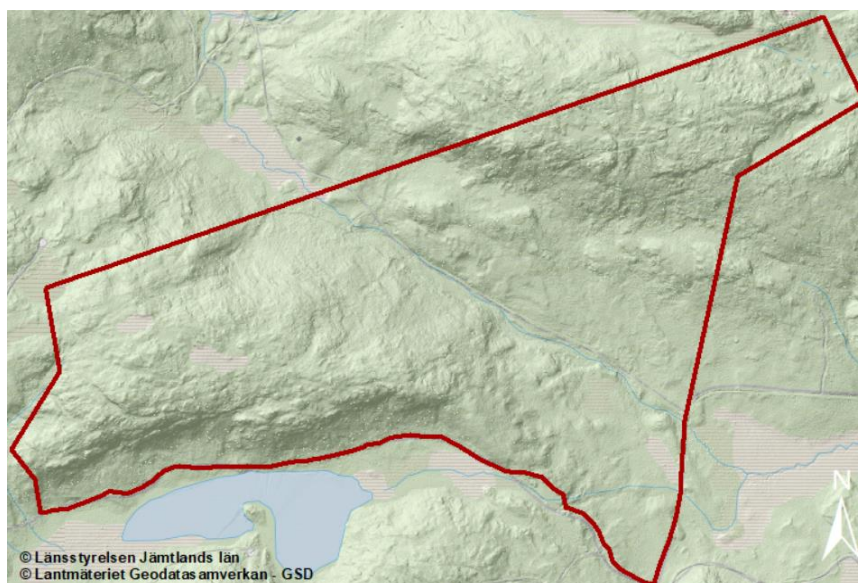
Geologiska förhållanden

Området ligger i den naturgeografiska regionen "Vågig bergkullterräng" vilket kännetecknas

Länsstyrelsen Jämtlands län

av en kuperad terräng med tätt mellan bergkullarna. Berggrunden består i huvudsak av granit och jordarterna utgörs av morän med små inslag av torv. Berg i dagen förekommer i en del branter och på flera ställen finns anhopningar av block.

Figur 1. Höjdskuggningsmodell för tydliggörande av landskapets terrängformer inom naturreservatet Sprötberget.

Skogen

Naturreservatet utgörs av ett topografiskt och hydrologiskt varierat skogbevuxet område med några få inslag av små öppna kärr. Bergstopparna är nästan helt täckta av gran (*Picea abies*) medan de näringsrika sluttningarna är täckta av grandominerad barrblandskog med inslag av lövbränna. Lövbrännan består främst av asp, en del över 65 centimeter i brösthöjddiameter, och björk, men även en hel del sälg förekommer. Beståndsåldrarna är i allmänhet mellan 110 och 170 år men enstaka träd och trädgrupper av högre ålder finns i området. Bitvis finns en del spår efter brand kvar, men förekomsten av avverkningstubbbar och bristen på riktigt gamla träd och bränd död ved tyder på att området rensats efter brand samt dimensionsavverkats vid något tillfälle. Skogen är överlag präglad av intern beståndsdynamik och i hela naturreservatet finns en varierad mängd torrträd och lågor. I de bördigare delarna förekommer bitvis gott om både stående och liggande död ved av olika lövträd. Antalet granlågor ökar i fuktigare svackor samt uppe på Bodbergets topp där det är gott om gamla granar och dit tidigare bränder inte nått. Den fuktigare dalgången består till stor del av lövträdsungskog, och en del planterad contortatall, som växt upp efter avverkning på 1990-talet samt en del äldre grandominerad barrblandskog. De lövträd som dominerar i ungsbogen är björk och asp men även en hel del sälg, rönn och gråal. Ungskogen är till stora delar lindrigt utsatt för viltbete och har nu nått betesfri höjd.

En del bergsbranter och en hel del stenblock med moss- och lavbevuxna lodytor i fuktig och skuggig miljö förekommer i naturreservatet. På lodytorna växer bland annat lunglav och

Länsstyrelsen Jämtlands län

trädbrosklav. Lunglav är även vanlig inom naturreservatet och växer, förutom på lodytorna, på asp och sälk men även på björk och gran.

Den i naturreservatet inkluderade ungskogen har uppkommit till följd av modernt skogsbruk. Området har även påverkats av modernt skogsbruk i ett mindre skogsparti i södra delen av naturreservatet där skogen avverkadades på 1950- eller 1960-talet. I övriga delar av naturreservatet finns spår efter tidigare dimensionsavverkning och plockhuggning.

Vattendrag och kärr

I dalgången mellan Bodberget och Sprötberget rinner Rackonbäcken från nordvästra delen av naturreservatet mot sydost och i den södra spetsen av naturreservatet rinner Morgonvardsbäcken från väst till öst. Båda bäckarna har ett naturligt flöde med inslag av sel och små forsar. Inom naturreservatet finns även en del små öppna till skogbeksädda kärr samt en del barrsumpskog.

Naturvårdsarter

Totalt har 27 rödlistade arter tills nu hittats inom Sprötbergets naturreservat och bland dessa är en art starkt hotad (EN), fyra arter är sårbara (VU) och resten är nära hotade. För vidare information om förekommande arter se separat bilaga.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Det finns inga registrerade fornlämningar inom naturreservatet men på Bodbergets topp finns rester av en gammal fäbod, Hällvattenbodarna. Fäboden är registrerad i laga skifteskarta över Hellwattnets by från 1856 och kartan visar även att området närmast runt fäboden bestod av öppen mark.

Vid den tidigare fäbodskötselns har det antagligen funnits, och finns möjligen ännu kvar, kärlväxter som trivs på ängsmark. Utmarksbetet runt omkring fäboden påverkade förmodligen skogens karaktär och gav en mer skiktad ålders- och trädslagsfördelning, luckighet samt boskaps tramp- och betesstörning där markvegetationen påverkades och antagligen gav större inslag av gräs och örter. Utmarksbetet bidrog troligen till stora biologiska värden i den betade skogsmarken när det gäller mångfalden av kärlväxter och vedlevande arter vilka delvis kan finnas kvar än idag. När det gäller byggnaderna vid fäboden fanns, enligt uppgifter från tidigare delägare, redan på 1940-talet endast husgrunden kvar av fäbodstugan. Numera återstår det även enbart ruiner av något som ser ut att ha varit en ladugård.

I naturreservatets sydliga spets finns spår efter myrodling fortfarande kvar samt en del diken som dikades ur för att gynna odling. I övrigt visar generalstabskartan från 1912 och ekonomiska kartan från 1971-1972 att området i huvudsak varit skogbevuxet. Ekonomiska kartan visar att även den gamla ängsmarken vid Hällvattenbodarna vid den tiden övergått till att vara skogbeksädd. En hel del plockhuggning och dimensionshuggning har förekommit i området samt även en del modernt skogsbruk.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Rennäring

Naturreseptatet är beläget i områden för renskötsel och ingår i samebyn Ohredahkes vinterland och totala renbetesland.

Friluftsliv

Området används, så vitt Länsstyrelsen känner till, huvudsakligen till jakt, svamp- och bärplockning.

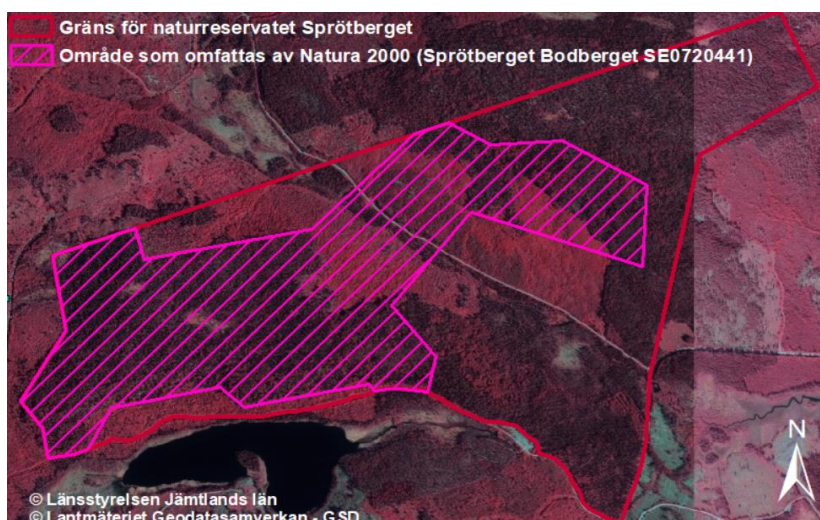
Prioriterade bevarandevärden

Naturreseptatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Grandominerad barrnaturskog präglad av intern beståndsdynamik, inklusive kontinuitet av gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.
- Olika successionsstadier av lövträd och lövträdsrik skog samt lövträdsved i olika nedbrytningsstadier.
- Naturskogsområdets blandning av träslag, strukturer och variabla livsmiljöer vilket gynnar en mångfald av arter inom artgrupperna lavar, mossor, svampar, insekter och hålhäckande fåglar.
- Områdets delvisa Natura 2000 status med:
 - naturtypen västlig taiga (9010),
 - arten skogsrör (1948).

Natura 2000

Delar av området (148,2 hektar) som omfattas av naturreseptatet är utpekade att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet (figur 2). För ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Sprötberget Bodberget SE072044.

Figur 2. Karta med naturreseptatet Sprötberget gräns samt område som omfattas av Natura 2000 (Sprötberget Bodberget SE072044; 148,2 hektar).

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP)

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat (tabell 1) har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	Kommentar
Brandinsekter i boreal skog	Enstaka exemplar av slät tallkapuschongbagge (<i>Stephanopachys linearis</i>) har observerats i tidigare brunnen skog. Då skogen inte har brunnit på cirka 25 år så är det inte troligt att den finns kvar i området. Naturvårdsbränning är dock en del av ÅGP och då delar av skogsmarken är föreslagen för naturvårdsbränning så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Hotade arter på asp i Norrland	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har noterats i området. Då naturreservatets förvaltning till stor del syftar till att gynna bevarande och utveckling av höga naturvärden knutna till lövträd så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Björklevande vedskalbaggar i Norrland	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har noterats i området. Då naturreservatets förvaltning till stor del syftar till att gynna bevarande och utveckling av höga naturvärden knutna till lövträd så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Skalbaggar på nyligen död tall samt Skalbaggar på äldre död tallved	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har noterats i området. Då beståndsdynamiken kommer att förändras över tid och gamla tallar och kontinuerlig tillförsel av död ved förväntas i området så har åtgärdsprogrammen ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet har delats in i tre skötselområden (A-C) där den långsiktiga förvaltningen av områdets naturvärden skiljer sig åt. Område A utgörs av grandominerad barrblandskog präglad av intern beståndsdynamik. Område B består av gammal lövbränna i grandominerad barrblandskog. Område C utgörs av lövträdsungskog samt en del inslag av contortatall.

Skötselområde A – Grandominerad barrblandskog präglad av intern beståndsdynamik (114 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av fyra grandominerade delområden (A1-A4) där naturvärdena främst är knutna till gran, intern beståndsdynamik och rörligt markvatten (figur 3).

Delområde A1 är 31 hektar och utgörs av Bodbergets topp där gran dominerar i en åldersblandad granskog. Den största delen av delområdet består av gammal naturskogsartad granskog med rikliga mängder gamla granar med höga naturvärden, mycket garnlav (*Alectoria sarmentosa*), en hel del grova granlågor samt gott om vedsvampar. Skogen har en beståndsålder på 110-170 år men en del tallöverståndare finns. Lövträdsinslag i form av björk och mindre samlingar av asp förekommer. Den gamla ängsmarken på fäbodvallen är bevuxen med ganska likåldriga medelålders granar. Inom delområde A1 finns även ett par öppna myrar samt en bäck/dike där en del högört växer.

Delområde A2 är 1 hektar och utgörs av ett område med grandominerad barrblandskog med inslag av en hel del lövträd. Området har lämnats av naturhänsyn vid avverkning och är omgärdad av ungskog.

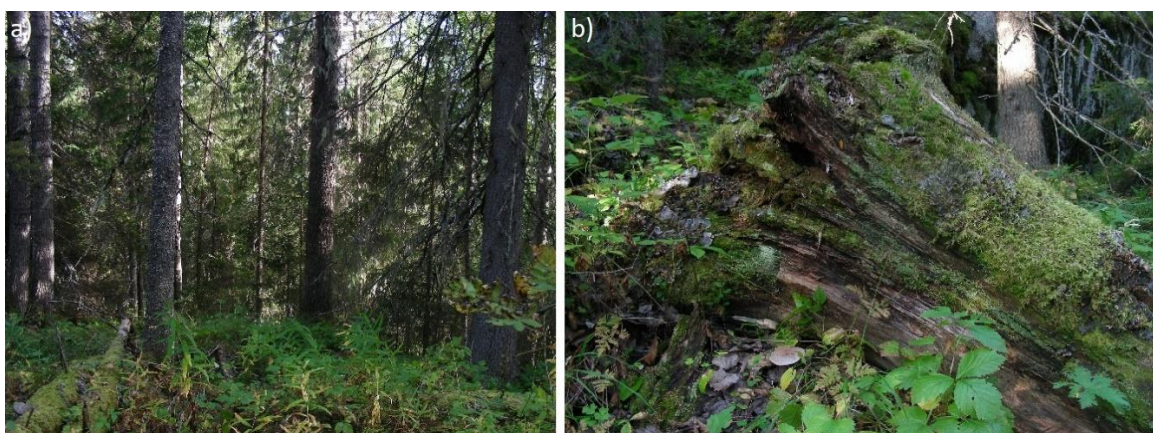
Delområde A3 är 45 hektar och utgörs av Bodbergets nedre, östra, sluttning. Området är mycket variationsrikt både med avseende på naturtyper och bruksningshistoria. Inom delområdet rinner Rackonbäcken och Morgonvarvsbäcken. Rackonbäcken omges främst av medelålders barrblandskog av blåbärstyp. Längs Morgonvarvsbäcken står en del örtrik granskog med inslag av högört och kalkgynnade örter och marksvampar. I de fuktigare delarna av granskogen förekommer rikligt med död ved. Inom delområdet finns även inslag av lövträd som asp, björk och sälk samt granssumpskog med en del gamla granar. Närmast nordväst om den öppna myren är det yngre skog som kommit upp efter en avverkning på 1950-1960-talet medan det lite närmare Bodbergets brantare sluttning förekommer granskog med gamla, klena och senvuxna granar bevuxna med rikligt med garnlav samt en hel del björk. En bit norr om Morgonvarvsbäcken finns en hel del inslag av björk inblandat i barrblandskogen samt enstaka sälgar, riktigt gamla granar och en del brandspår. På höjderna är skogen mer talldominerad och tallskogen är på en del ställen över 100 år medan den på andra ställen endast är runt 50 år med enstaka sparade överståndare. Överlag finns relativt lite död ved i delområdet och en del sentida rójning har förekommit samt en hel del dimensions-

Länsstyrelsen Jämtlands län

och plockhuggning i den talldominerade skogen. I södra delen finns även igenväxt myrodling och en del gransumpskog som har påverkats av dikningar kring odlingen. Både Rackonbäcken och Morgonvarvsbäcken har ett naturligt flöde med inslag sel och små forsar. I Rackonbäcken finns en gammal bäverdämningen där det högre vattenståndet i området, till följd av bäverdammen, dödat en hel del granskog med gott om torrakor som följd.

Delområde A4 är 37 hektar och utgörs av Sprötbergets övre del där granskog, främst sumpskog, med senvuxna granar bevuxta med mycket hänglav dominerar. Även en del björk och tall förekommer i delområdet liksom enstaka, mestadels senvuxna och klena, sälgar och aspar. Områdets naturvärden är främst knutna till de gamla senvuxna granarna. Naturvärden knutna till död ved antas utvecklas allt eftersom mängden död ved ökar i området. Några få diken finns i delområdet men dessa är på väg att växa igen. I de nordliga delarna är delområdet lite fuktigt med inslag av en del grövre träd av olika trädslag.

Figur 3. Skötselområde A: a) Gammal granskog (*Picea abies*) och högört. b) Murken död ved.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av lav- och vedsvamprik grandominerad naturskog och det ska inom överskådlig tid även finnas gamla aspar och sälgar. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd, samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska arter inom artgrupperna bark- och vedlevande svampar och lavar, insekter och hackspettar. Området ska vara fritt från främmande arter och gynnsamt tillstånd ska råda för skogsrör (*Calamagrostis chalybaea*); utpekade i Natura 2000-nätverket, och för dess livsmiljöer. Arealen för skötselområdet grandominerad barrblandskog präglad av intern beståndsdynamik ska vara 114 hektar.

Förvaltningsinriktning

Fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Inga, bevarandemålen nås genom fri utveckling.

Länssstyrelsen Jämtlands län

Skötselområde B – Gammal lövbränna i grandominerad barrblandskog (125 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av två delområden (B1 och B2) med drygt 100 år gammal lövbränna, där granen tagit över allt mer, men där asp och andra lövträd fortfarande förekommer i rikliga mängder (figur 4 och 5). Naturvärdena är främst knutna till intern beståndsdynamik, rörligt markvatten och fuktiga lodytor i skuggig miljö på bergsbranter och stenblock. På lodytorna växer mossor och lavar, bland annat lunglav, trådbrosklav och skuggblåslav (*Hypogymnia vittata*).

Delområdet B1 är 75 hektar och utgörs av Bodbergets relativt branta nordost-, ost-, sydost- och sydsluttningar. Skogen består av gammal lövbränna där gran delvis har tagit över, främst i nord- och nordostsluttningen, men där rikliga inslag av lövträd som asp och björk samt en del sälg fortfarande förekommer. I syd- och sydostsluttningen finns även en hel del tall. Många grova aspar ger karaktär åt delområdet och aspförekomsten varierar mellan enstaka träd och större grupper med mer än 15 aspar och upp till 67 cm i brösthöjddiameter. I helhet är trädslagsfördelningen cirka 40 % gran, 25 % vardera för asp och björk, samt ca 5 % vardera för sälg och tall. Skogen är av blåbärs- till lågörtstyp, med spridda högörtstråk och mindre områden med lavtyp på block- eller hållmarker. Beståndsåldern av gran är en bit över 100 år men tall och lövträd tycks generellt vara äldre. Skogen har uppkommit efter en brand, dock tyder förekomsten av avverkningsstubbar samt bristen på riktigt gamla träd och bränd död ved på att delområdet rensats efter branden samt dimensionsavverkats vid något tillfälle. I de bördigare delarna finns bitvis gott om både stående och liggande död ved av olika lövträd men mer sparsamt med grövre granlågor. Det finns en del vindfällen, av främst gran, ut mot ungskogen i norr. I nedre delen av Bodbergets sydvästra sluttning förekommer en hel del tall och det finns relativt gott om asp- och talllågor samt torrträd men även en del föryngring av asp. I västra delen av delområdet finns en brant med omväxlande öppen talldominerad skog och tät granskog samt en del grövre björkar och aspar. Nedanför branten finns gott om liggande död ved.

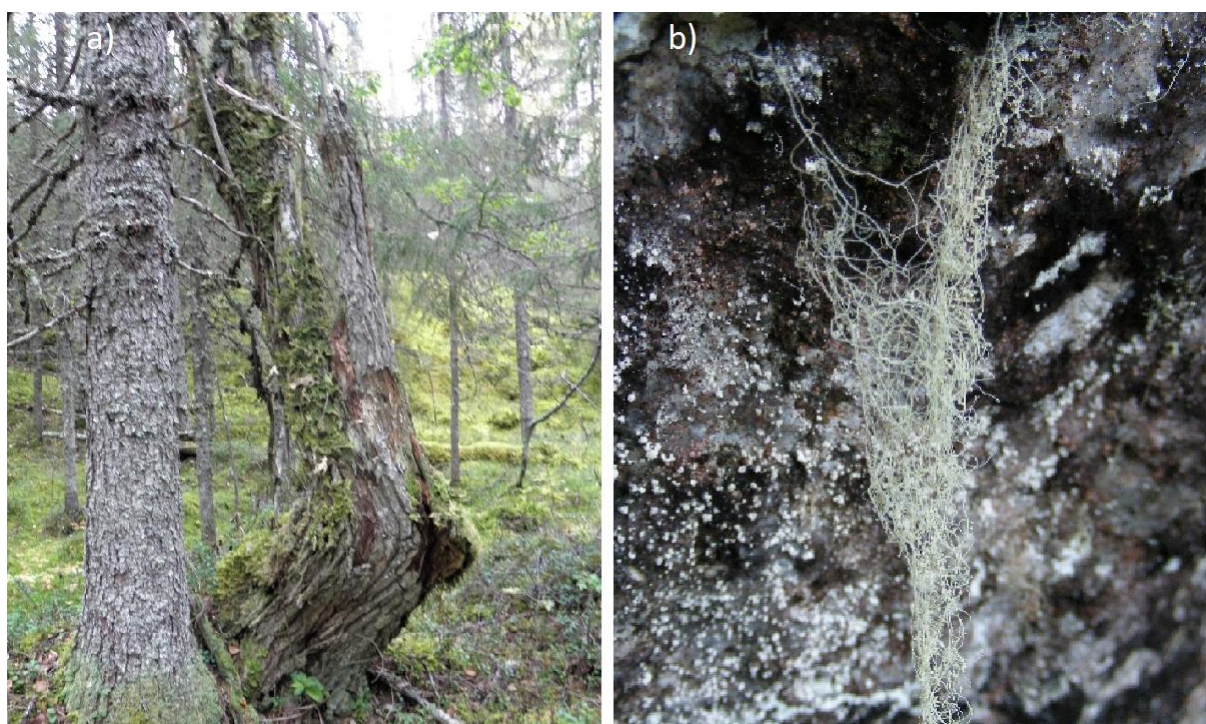
Delområdet B2 är 51 hektar och utgörs av Sprötbergets relativt branta sydvästsluttning. I stort karaktäriseras delområdet av samma naturtyp som Bodbergets sluttningar, med i huvudsak gammal lövbränna, men med lite mer inslag av tall samt lite mindre bördighet. Längs ner i sydöst finns relativt ung, gallrad och trivial granskog med enstaka aspar och sälgar med naturvärde. Lite högre upp på sluttningen blir barrblandskogen mer talldominerad med inslag av en del grova tallar, enstaka tallar med brandljud, men även en del spår av dimensionshuggning. Brandspåren i övrigt består främst av kolade stubbar och någon enstaka kolad låga. En del brandrefugier med garnlavsbevuxna äldre granar varvas med den talldominerade skogen. Antalet aspar och björkar ökar, i både storlek och antal, uppåt och norrut på sluttningen. En hel del liggande och stående lövträdsved förekommer. Det finns även gott om inväxande yngre gran och en del granlågor av varierande grovlek.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Figur 4. Skötselområde B: a) Aspklon (*Populus tremula*) i bakgrunden. b) Torrträd och björk (*Betula* sp.).

Figur 5. Skötselområde B: a) Säl (*Salix caprea*) med lunglav (*Lobaria pulmonaria*). b) Trådbrosklav (*Ramalina thrausta*) på lodyta.

Länssstyrelsen Jämtlands län

Bevarandemål

Skötselområdet ska inom överskådlig tid bestå av lövträdsrik grandominerad barrblandskog med stort inslag av gamla lövträd, främst aspar, sälgar och björkar samt gamla tallar. Det ska finnas en god åldersspridning bland lövträden för att säkerställa kommande successioner av gamla och grova lövträd och inga brott i kontinuiteten av äldre levande lövträd ska ske.

Tillkomsten av död ved ska ske kontinuerligt och det ska finnas lågor av olika förmultningsgrad. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för boreal lövträdsrik skog typiska arter inom artgrupperna lavar, vedsvampar, insekter och hackspettar. Området ska vara fritt från främmande arter. Arealen för skötselområdet gammal lövbränna i grandominerad barrblandskog ska 125 hektar.

Förvaltningsinriktning

Skötsel för att utveckla och bevara naturvärden knutna till lövträd, och i viss mån till tall i kombination med fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för skötsel för att utveckla och bevara naturvärden knutna till lövträd, och i viss mån till tall, samt utförande av åtgärder enligt planen. Åtgärderna kan omfatta:
 - Inventering för att välja ut cirka 12 aspkloner i delområde B1 och cirka 10 aspkloner i delområde B2 samt gamla sälgar och tallar med höga naturvärden och som lämpar sig för friställning. Därefter ringbarkning, eller motsvarande åtgärd, av ett antal granar som stör nuvarande naturvärden och fortsatta tillväxt av lövträd och tallar samt möjligheten att utveckla utökade naturvärden och spridning av arter knutna till lövträd och tallar. Ringbarkning, eller motsvarande åtgärd, av gran bör utföras i etapper där ett mindre antal granar till exempel ringbarkas och sedan provas behovet av mer ringbarkning mellan etapperna. Detta för att utvärdera barkborreangrepp och/eller stormpåverkan på gran.
 - Framtida naturvårdsbränning i mindre skala för att skapa en färsk lövbränna med stort uppslag av ungt löv och med stora mängder död ved av främst gran och lövträd, samt ett inslag av friställda äldre lövträd och tallar med brandskadade stammar.

Skötselområde C – Lövträdsungskog med en del inslag av contortatall (77 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av tre delområden (C1-C3) lövträdsungskog som har uppkommit på föryngringsytor efter avverkning 1993-1994 (figur 6). Lövträdsungskogen är mycket tätvuxen och har ovanligt lite viltbetesskador, trots att den delvis domineras av betesbegärliga träd som asp och sälg. Ungskogen har växt upp till en höjd där känsligheten för ökat betestryck är relativt litet. Beståndsåldern är cirka 25 år men en del sparade överståndare av lövträd och tallar gör även att det förekommer en del inslag av äldre träd. Gran har dock börjat växa upp i områdena och i delområde C3 förekommer en hel del yngre tall samt inslag av planterad contortatall. De nuvarande naturvärdena i skötselområde C är relativt låga men med rätt skötsel så säkerställs att naturvärden knutna till äldre lövträd, gammal lövbränna (skötselområde B) samt brandskadad ved bevaras och utvecklas under lång tid.

Länssstyrelsen Jämtlands län

Delområde C1 är 32 hektar och ligger i dalgången mellan Bodberget och Sprötberget, väster om Rackonbäcken. Ungskogen består främst av björk, asp, sälg, rönn och gråal men även en del lövöverståndare samt granuppväxt förekommer.

Delområde C2 är 9 hektar och utgörs av ett område lövträdsrik ungskog på Bodbergets branta sydsluttning. Ungskogen består främst av asp och björk men även en hel del sälg, rönn, gråal och en granuppväxt förekommer. I delområdet har det sparats en del överståndare av tall, asp, björk och sälg.

Delområde C3 är 36 hektar och utgörs av ett område i dalgången mellan Bodberget och Sprötberget, öster om Rackonbäcken. Ungskogen utgörs främst av lövträd men även en hel del planterade contortatallar och granuppväxt förekommer. Lövträden består främst av asp och björk men även en hel del sälg, rönn och gråal finns i området samt en del överståndare av asp, sälg och tall. Bitvis finns en del brandskadade äldre tallar, brandskadade lågor och många brandskadade torrträd av framför allt tall. Brandskadorna är framförallt en rest från en hyggesbränning som utfördes efter avverkningen i början på 1990-talet.

Figur 6. Skötselområde C: Lövskogdominerad ungskog med inslag av contortatall (Pinus contorta).
b) Ungskog.

Bevarandemål

Skötselområdet ska inom överskådlig framtid bestå av lövträdsdominerad skog och det ska finnas gamla lövträd, främst aspar, sälgar och björkar. Det ska finnas en åldersspridning bland lövträden för att säkerställa kommande lövträdssuccessioner av gamla och grova lövträd och inga brott i kontinuiteten av äldre levande lövträd ska ske. Tillkomsten av död ved ska ske kontinuerligt och det ska finnas lågor av olika förmultningsgrad. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av, för boreal lövträdsrik skog, typiska arter inom artgrupperna örter, lavar, vedsvampar, insekter och hackspettar. Området ska vara fritt från främmande arter. Arealen för lövträdsrik skog ska vara 77 hektar.

Förvaltningsinriktning

Skötsel för att utveckla lövträdsmiljöer med höga naturvärden.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträdsrika miljöer samt utförande av åtgärder enligt planen. Detta bör innebära:
 - Inventering och fällning av all contortatall, förekommer främst i delområde C3. Upprepas vid behov.
 - Fällning av granunderväxt. Bör upprepas minst en gång till när behov uppstår.
 - Luckhuggning i delar av de återstående täta lövträdsbestånden för att skapa en mosaik av täta och glesa lövträdsbestånd. Det vill säga en mosaik där delar av ungskogen röjs och gallras för att få en ökad diametertillväxt medan resterande delar av ungskogen sparas tätbevuxna.
 - När lövträden blir äldre och skogen tätnar av uppväxande granar i framtiden bör område C skötas enligt samma modell som anges för skötselområde B.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Sprötberget är ett förhållandevis okänt utflyktsmål och området nyttjas så vitt Länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för jakt, svamp- och bärplockning. Genom att området blir naturreservat kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett högre antal besökare. Områdets karaktär med relativt stora höjdskillnader, bitvis svårframkomlig blockig terräng eller tät skog, få stigar samt avsaknaden av rastplatser minskar dock sannolikheten för att det sker i någon större omfattning.

Bevarandemål

I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

- Informationstavla för naturreservatet sätts upp vid områdets entré.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

En översikt av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Sprötberget finns i tabell 2.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Tabell 2. Sammanfattning av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Sprötberget samt när dessa skötselåtgärder ska utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
Naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov
B	Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till gammal lövbränna, gamla lövträd och tallar.	1	Inom 2 år	Engångsåtgärd
B	Åtgärder enligt upprättad plan för skötsel av naturvärden knutna till gammal lövbränna, gamla lövträd och tallar.	1	Inom 3 år	Enligt plan
C	Upprättande av plan för skötsel av lövträdsrik ungskog.	1	Inom 2 år	Engångsåtgärd
C	Åtgärder enligt upprättad plan för skötsel av lövträdsrik ungskog.		Inom 3 år	Enligt plan
Friluftsliv	Uppsättning av informationstavla.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

Innan någon större skötselåtgärd genomförs, och alltid vid naturvårdsbränning, ska samråd ske med Ohredahkes sameby.

Bränningsplan

Syftet med en bränningsplan är bland annat att tydligt redovisa bränningsområdets avgränsning (geografiskt och i terrängen), beskriva kvalitativa mål med bränningen ur naturvårdessynpunkt samt att tydliggöra brännningens planering ur säkerhetssynpunkt. Att skogsmarken, i och med bildande av naturreservat, undantas från modernt skogsbruk bedöms bidra till att områdets värde för rennäringen bevaras. På samma sätt är naturvårdsbränning som förvaltningsinriktning sannolikt en förutsättning för att på lång sikt säkerställa ett bra bete medan åtgärden på kort sikt kan ha olika inverkan på betet, beroende på ståndort. I samband med framtagande av bränningsplan för naturreservatet ska samråd med Ohredahkes sameby ske. Detta för att ståndortsanpassa förvaltningen så att eventuella negativa effekter ur betessynpunkt kan reduceras.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målandikatorer.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Målandikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av naturreservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

- Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.
- Fågeldirektivet 2009. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.
- Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45
- Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31
- Länsstyrelsen i Jämtlands län 2012. Strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden i Jämtlands län 2012-2021. Diariennr. 511-3838-2012.
- Naturvårdsverket 2005. Naturvårdsbränning. Vägledning för brand och bränning i skyddad skog. Naturvårdsverkets Rapport 5438.
- Naturvårdsverket 2005. Naturskyddsåtgärder i skogmyrmosaiker. Vägledning. Naturvårdsverkets Rapport 5516.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket rapport 5610.
- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2008. Åtgärdsprogram för björklevande skalbaggar på björk i Norrland. Naturvårdsverket rapport 5843.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2010. Åtgärdsprogram för hotade arter på asp i Norrland. Naturvårdsverket rapport 6393.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket 2013. Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018. Naturvårdsverket rapport 6599.

Länsstyrelsen Jämtlands län

- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018. Naturvårdsverket rapport 6629.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.
- Skogsstyrelsen 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer.
- Skogsstyrelsen 2014. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Strömsunds kommun 2014. Översiktsplan för Strömsunds kommun.
- Strömsunds kommun 2019. Tillägg till Strömsunds kommuns översiktsplan – Vindkraft.

Källor på internet

- Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
- Lantmäteriet. Historiska kartor. Laga skifteskartan: Hellwattnets by 23-BOM-48, 1856; Generalstabskartan: Strömsund J242-60-1, 1912; Ekonomiska kartan: Lövberga J141-20G8-9a-b74, 1971-1972 <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.
- Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Sprötberget Bodberget SE0720441 <https://www.lansstyrelsen.se/jamtland/besok-och-upptack/natura-2000.html#0>
- Naturvårdsverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/>
- Naturvårdsverket. Natura 2000 i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Natura-2000/>
- Naturvårdsverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>
- Naturvårdsverket. Vägledning för arbetet med att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>
- Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>
- Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland
- Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Skogsdataportalen <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/nyckelbiotoper/>
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlisade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Övriga källor

- Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Bilaga 5

Datum
2020-09-21

Dnr (anges vid skriftväxling)
511- 8289-2019

Artförteckning Sprötberget naturreservat

I artförteckningen nedan anges ett urval av naturvårdsarter funna i naturreservatet Sprötberget. Naturvårdsarter definieras enligt ArtDatabanken som fridlysta arter, nyckelarter, rödlistade arter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter.

Förklaring till kolumnen Kategori:

- Hotkategorier enligt Rödlistade arter i Sverige 2015: EN = starkt hotad, VU = sårbar och NT = nära hotad
- N2 = Arten ingår i Natura 2000 Art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet.
- § = Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), paragraf 4, 8 eller 9.
- * = Kalkgynnade arter.
- ÅGP = Ingår i åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper framtagna av ArtDatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten.

Förklaring till kolumnen Signalart:

- Arten räknas till Skogsstyrelsens signalarter, vilka indikerar höga naturvärden.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori	Signalart
Lavar			
<i>Alectoria sarmentosa</i>	Garnlav	NT	X
<i>Arthonia vinosa</i>	Rostfläck		X
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	Gulnål		X
<i>Collema furfuraceum</i>	Stiftgelélav	NT	X
<i>C. sp.</i>	Gelélavar		X
<i>Hypogymnia vittata</i>	Skuggblåslav		X
<i>Leptogium saturninum</i>	Skinnlav		X
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	NT	X
<i>L. scrobiculata</i>	Skrovellav	NT	X
<i>Parmeliella triptophylla</i>	Korallblylav		X
<i>Ramalina thrausta</i>	Trådbrosklav	EN	X
Svampar			
<i>Alloclavaria purpurea</i>	Luddfingersvamp	NT	X
<i>Asterodon ferruginosus</i>	Stjärntagging	NT	X

<i>Clavicornia pyxidata</i>	Kandelabersvamp	NT	X
<i>Climacocystis borealis</i>	Trådticka		X
<i>Cystostereum murrayi</i>	Doftskinn	NT	X
<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenticka	NT	X
<i>Gloeoporus pannocinctus</i>	Finporing	VU	
<i>Hericium coralloides</i>	Koralltaggsvamp	NT	X
<i>Hydnellum aurantiacum</i>	Orange taggsvamp	NT	X
<i>H. peckii</i>	Skarp dropptaggsvamp		X
<i>Lactarius aquizonatus</i>	Blek fransrisk	*	
<i>L. scrobiculatus</i>	Svavelrisk		X
<i>L. zonarioides</i>	Granrisk		X
<i>Leptoporus mollis</i>	Kötticka	NT	X
<i>Onnia leporina</i>	Harticka	NT	X
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Ullticka	NT	X
<i>P. nigrolimitatus</i>	Gränstikka	NT	X
<i>P. populicola</i>	Stor aspticka	NT	X
<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkskinn	VU	X
<i>Pseudographis pinicola</i>	Gammelgransskål	NT	X
<i>Ramaria</i> spp.	Korallfingersvampar		X
<i>Sarcodon</i> sp.	Fjälltaggsvamp		
<i>Skeletocutis chrysella</i>	Grantickeporing	VU	
<i>Steccherinum collabens</i>	Blacktickle	VU	X
<i>Trichaptum laricinum</i>	Violmussling	NT	X
<i>Trichoderma nybergianum</i>	Rödbrun klubbdyna	NT	
Mossor			
<i>Campylium stellatum</i>	Guldspärrmossa	*	
<i>Homalothecium sericeum</i>	Guldlockmossa		X
<i>Neckera</i> sp.	Fjädermossa		X
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	Kransmossa	*	
<i>Scorpidium scorpioides</i>	Korvskorpionmossa	*	
Kärlväxter			
<i>Aconitum lycoctonum</i> subsp. <i>septentrionale</i>	Nordisk stormhatt		X
<i>Actaea spicata</i>	Svart trolldruva	*	X
<i>Calamagrostis chalybaea</i>	Skogsrör	§, *, N2	

<i>Carex digitata</i>	Vispstarr	*	
<i>Convallaria majalis</i>	Liljekonvalj	*	
<i>Crepis paludosa</i>	Kärrfibbla		X
<i>Elymus caninus</i>	Lundelm		X
<i>Eriophorum latifolium</i>	Gräsull		X
<i>Goodyera repens</i>	Knärot	NT, §	X
<i>Lactuca alpina</i>	Torta		X
<i>Lycopodium complanatum</i>	Plattlummer	§	
<i>Polygonatum verticillatum</i>	Kransrams		X
Fåglar			
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	NT, §, N2	
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	NT, §, N2	
<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder	§, N2	
Skalbaggar			
<i>Stephanopachys linearis</i>	Slät tallkapuschongbagge	N2, ÅGP	